

8. Євстаф'євич Н. Імагологічні особливості прози Ірини Вільде (на матеріалі повістєвої трилогії «Повнолітні діти») / Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки. Вип. 4-8, 2011. – Режим доступу: <http://litzbirnyk.com.ua/vipusk-4-8-2011>.

9. Кремін'я Т. Історіософська концепція ранньої творчості Ірини Вільде. – Режим доступу: <http://maysterni.com/publication.php?id=17264>

10. Ірина Вільде: знана і незнана / «Галицька зоря». – Дрогобич.– № 1.– 2007. – Режим доступу: <http://www.vidrodzhenia.org.ua/vilde.htm>

11. Агеєва В. Жіночий простір / Магістеріум. Вип. 8, Літературознавчі студії / НУ «Києво-Могилянська академія». – К.: Stylos, 2002. – Режим доступу: http://elib.ukma.edu.ua/Mahisterium/MAG_ISSUE8_2002_literaturozn/01_ageeva_vp.pdf

12. Євстаф'євич Н. Дитина. Місто. Самотність (на основі трилогії Ірини Вільде «Метелики на шпильках»). – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=25648>.

13. Кость І. Мовна репрезентація емоції радості (на матеріалі трилогії Ірини Вільде «Метелики на шпильках»). – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/viewFile/2313/2302>.

Сенета М.І.

аспірант,

*Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

ВАСИЛЬ БАРКА – ШЕВЧЕНКОЗНАВЕЦЬ ДІАСПОРИ

Шевченкознавство української діаспори розвивалося у складних економічних умовах, ідеологічного тиску з боку радянської влади. Було величезне, навіть фанатичне, бажання працювати для рідної України, перебуваючи далеко за межами материкової Батьківщини. «Лише тверда віра в майбутнє української науки, бажання організувати інституційні умови для її розвитку у вільному світі, а з іншого боку – усвідомлення своєї причетності до великої справи подальшого творення української модерної нації, якій були необхідні всі форми існування – від економічно-господарських до культурно наукових, [...], по суті, – явочне творення української держави – це той визначний подвиг наших попередників, який ми маємо завжди пам'ятати» [7, с. 329], – так влучно передає ситуацію в діаспорі відомий літературознавець О. Федорук.

Одним з українських митців і вчених був В. Барка. На становлення естетичних принципів майбутнього письменника позначився вплив Т. Шевченка. Зацікавлення творчістю Кобзаря особливо посилилось в еміграції, де постать поета була консолідуючим чинником української нацменшини, «одвічним джерелом оновлення українського духу» [6, с. 36]. Шевченкознавчий здобуток В. Барки складає монографія «Правда Кобзаря» (1961). Видана до вшанування 100-ліття смерті з дня поета, праця стала однією з тих, що представляли Т. Шевченка як українського генія, вірного

християнина, національного етика, поета-пророка народу. З таким розумінням творчості поета дослідник виразно вписався в когорту шевченкознавців діаспори.

Схожу ідейну організацію простежуємо у низці інших еміграційних досліджень про поета. В першу чергу варто згадати 4-томне видання «Кобзаря» Т. Шевченка (Вінніпег, 1952-1954) за ред. Л. Білецького, де автор послідовно виводить образ Т. Шевченка як національного поета, християнина. Д. Бучинський у праці «Християнсько-філософська думка Тараса Г. Шевченка» (Мадрид-Лондон, 1962) чітко відносить постать Кобзаря до когорти християнських філософів. У праці **«Релігійність Тараса Шевченка»** (Вінніпег, 1964) митрополит Іларіон на прикладах із творів поета інтерпретує його творчість як глибоко релігійну, сповнену глибокої духовності. Вагомою є розвідка Т. Пасічника «Псалми Давидові: їх значення у збірці Тараса Шевченка «Три літа» (Ірвінгтон, 1969). Із останніх варто згадати роботу І. Стуса «Релігійні мотиви у творчості Тараса Шевченка» (Едмонтон-Альберта, 1989). Ці автори з різних методологічних і світоглядних позицій наголошували на тісному поєднанні в поезії Т. Шевченка двох мотивів – християнського і національного. Очевидно, що праця В. Барки органічно доповнювала шевченкознавчий дискурс в еміграції.

Єдина шевченкознавча розвідка літературознавця «Правда Кобзаря» (1961) дає підстави назвати дослідника одним з найглибших дослідників творчості Т. Шевченка. За словами Я. Поліщука, В. Барка «звертається до найглибших, наймасштабніших проблем Шевченка» [3, с. 298] і представляє нам Кобзаря як поета «просвітлених християнських почуттів, високого благородства духа, всепрощення, віри й надії» [3, с. 301]. Праця В. Барки знаменувала собою значний поступ у розкритті поетичного генія, християнської сутності Т. Шевченка, що особливо важливо в умовах діаспори, де поет постає одним з найважливіших чинників національної тотожності, адже «постать Кобзаря об'єднувала навколо себе українських емігрантів» [5, с. 52].

Варто відзначити дискусійний, навіть полемічний характер дослідження В. Барки, звертаючи увагу на часті покликання автора на академічну «Літературну газету». Автор буквально на кожній сторінці наводить контраргумент щодо спростування атеїстичних поглядів поета. Можна сказати, що праця побудована як одна велика відповідь-заперечення. Стиль розвідки емоційний, позначений злободенністю, актуальністю і палким бажанням літературознавця донести Шевченкове розуміння правди – проповідування Божої істини, християнських чеснот прощення, милосердя. Для Т. Шевченка правда була даром Божим, що сходить від Христа через щирю людську молитву [1, с. 177]. Правди Божі є непорушні і їх треба дотримуватися для нормального християнського життя і лише згідно зі Святим Письмом слід жити і будувати стосунки у суспільстві. Правда має виразно особистісний вимір і загальнонаціональний.

Для В. Барки релігійність, духовнотворчість поезії Кобзаря є неспростовним фактом. На переконання літературознавця, виразний християнський світогляд Т. Шевченка такий очевидний, що «тільки навмисні сліпці не можуть побачити поетової побожності, справжньої і щирої, в цілому «Кобзарі» і зокрема в творах з візією Царства Божого» [1, с. 24]. Таку думку підтверджує Я. Поліщук, узагальнюючи, що «весь «Кобзар» – то, власне, втаємничена розмова із Богом. Тільки засліплений найпримітивнішими пропагандистськими догмами не помітить, що поет постійно апелює до Бога» [3, с. 307]. Літературознавець різними способами намагається підкреслити духовність поезії Т. Шевченка. Зокрема, дослідник просто перелічує назви творів, у яких вже сама назва свідчить про християнську спрямованість. Інколи В. Барка вдається до аналізу конкретних творів («Неофіти», «Марія»), щоб текстово засвідчити помилковість тлумачення релігійних поглядів поета. Зокрема, автор пише, що у поемі «Неофіти» відображено глибоку віру поета і відображено «шлях освячення сердець через самопожертву в вірі» [1, с. 210].

Дослідник вважає, що найбільше поета спотворено у його духовному вимірі. Тут же він вказує, що поезія і віра поета тісно між собою пов'язані: найкраще віра Т. Шевченка виявилася не в якомусь окремому вірші, а в цілому «Кобзарі», що є глибинним виявом віри. Основним джерелом його поезії є Біблія і саме вона надихає його на створення все нових і нових творів. «Цей зв'язок відкриває вищу реальність в поезії «Кобзаря»: особистий і особливий світ творчості, який належить тільки самому авторові, складаючи його власне розкриття частини дійсної невідомості, що існує над реальністю видимою» [1, с. 198].

Цілком справедливо зазначає автор, що «через весь «Кобзар» переходить релігійно-поетичний культ слова, створившись, як від свого джерела, від славетного почину Євангелії Іоана: «В початку було Слово...» [1, с. 217]. Християнські інтенції творчості поета впливають з глибокого розуміння і пережиття цих слів. Літературознавець наголошує на біблійному розумінні слова, яке поет проніс через усе життя. В останньому вірші «Чи не покинуть нам, небого...» у поета переважає мотив «просвітлення і тихости, чистоти почування і любови» [1, с. 219], що є виразними християнськими чеснотами. Дослідник навіть доходить до важливого висновку – ключем до світогляду поета є вірші, написані на мотиви Псалтиря [1, с. 205]. Таке розуміння ролі поезії цілком узгоджується з христологічною інтепретацією, яка пропонує «витлумачення явищ та закономірностей буття крізь призму християнства» [2, с. 181].

Отже, дослідження В. Барки «Правда Кобзаря» (1961) розкриває християнську сутність поезії Т. Шевченка. Духовнотворча спрямованість поезії є очевидною для літературознавця. Дискусійний характер праці виявляється через заперечення гострих висловів на сторінках «Літературної газети» про заперечення релігійності поета. Праця В. Барка стала органічним доповненням шевченкознавчих розвідок у діаспорі, що представили Кобзаря насамперед як глибокого українського поета-мислителя, поета-пророка

рідного народу. Таке розуміння творчості поета у літературознавчій практиці вдалося виявити завдяки потенціалу христологічної інтерпретації [4], яка органічно впливає з духовності нашого народу, коли «релігійність визнається як одна з невід'ємних частин його буття, як домінуюча складова нашої ментальності» [4, с. 287]. Для літературознавця важливо акцентувати на глибокому християнському світогляді поета, наголосити на джерелах світобачення. Для цього дослідник не вдається до детального аналізу кожного твору. В. Барка задає основний тон творчості поета, виділяє головні мотиви, з'ясовує тісну пов'язаність, навіть нероздільність, національного та християнського первнів у «Кобзарі». Отже, інтерпретація поезії Т. Шевченка крізь призму христології є природньою і цілком закономірною, органічно впливає зі світоглядних орієнтирів Т. Шевченка. Тому «витлумачення художніх феноменів крізь призму християнської духовності» [2, с. 269] є іманентною для творчого генія Кобзаря, що й продемонстрував дослідник В. Барка.

Список використаних джерел:

1. Барка В. Правда Кобзаря / В. Барка. – Нью-Йорк: Вид-во «ПРОЛОГ», 1961. – 283 с.
2. Іванишин П. Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні та прагматичні аспекти): Моногр. / П. В. Іванишин; Ін-т л-ри ім. Т.Г. Шевченка НАН України. – Дрогобич: Вид. фірма «Відродж.», 2005. – 308 с.
3. Поліщук Я. Від правди до істини / Я. Поліщук // Барка В. Правда Кобзаря. – Рівне, 2002. – С. 295-319.
4. Сенета М. Христологічна інтерпретація: актуальність, основні теоретичні засади / М. Сенета // Наукові записки. – Випуск 148. – Серія: Філологічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 286-298.
5. Сенета М. Феномен виникнення і особливості розвитку діаспорного шевченкознавства / М. Сенета // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. – 2016. – Вип. 41. – С. 50-57.
6. Супронюк О. Еміграційне шевченкознавство ХХ ст. (за матеріалами відділу зарубіжної україніки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) [Текст] / О. Супронюк // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 4 (222). – С. 35-42. – Бібліогр. в кінці ст.
7. Федорук О. Шевченкознавство в УВАН [Текст] / О. Федорук // Хроніка 2000. Український культурологічний альманах. – 2011. – Вип. 3 (85): Зарубіжне шевченкознавство: Частина 1. – С. 326–353.